

ιστορία τοῦ βίου, τοῦ ἔρωτος καὶ τῶν παθῶν ἐνὸς καθολικοῦ ἱερέως ἐκ τῶν χρόνων τῆς ἐπαναστάσεως) ἐμελλε ν' ἀποτελέσῃ ἐν μόνον ἐπεισόδιον ἐνὸς μεγάλου ἐπικοῦ ποιήματος τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπερ ὁ Λαμαρτίνος ἐσχεδίαζε· ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν ἐπιδοκιμασίαν ἧς ἔτυχε τὸ δοκίμιον τοῦτο, οὐδὲν ἄλλο ἐτελείωσεν ὁ Λαμαρτίνος ἐκ τοῦ σχεδιασθέντος ἐκείνου μεγάλου ἔπους, εἰ μὴ ἐν μόνον ἀπόσπασμα, τὸ ἡττονος ἐπιδοκιμασίας ἀξιώθην ποίημα «La chute d'un ange» (Ἡ πτώσις ἐνὸς ἀγγέλου) (τῷ 1838).

Τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ βίου του ἀφιέρωσεν ὁ Λαμαρτίνος σχεδὸν ὁλοσχερῶς εἰς τὴν πολιτικὴν. Ἀποῦ περὶ τὸ 1820 εἰσῆλθεν εἰς τὴν διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν, τῷ δὲ 1832 μέχρι 1834 περιηγήθη τὴν Ἀνατολὴν (τὰ ἀπομνημονεύματα καὶ τὰς ἐντυπώσεις του ἐκ τοῦ ταξιδίου τούτου ἐξέδθηκεν εἰς τὸ τετράτομον ἔργον του «Voyage en Orient», 1835), εἶτα δὲ ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ἀνήκεν εἰς τὴν συντηρητικὴν μερίδα τῆς βουλῆς, ἤρχισεν

ἀπὸ τοῦ 1840 μέχρι τοῦ 1848 νὰ ἀναφαίνεται ὁσημέραι σφοδρότερος ἀντίπαλος τῆς κυβερνήσεως τοῦ Guizot καὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου Φιλίππου. Ἡ ὑψηλετὴς ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένη ἀλλ' ἤκιστα ἀξιόπιστος «Ἱστορία τῶν Γιρονδίνων» (Histoire des Girondins, 1847) συνετέλεσε πολὺ εἰς τὴν ἐκρηξίν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ φεβρουαρίου (1848), καθ' ἣν ὁ Λαμαρτίνος ἐτέθη ἐξ αἴφνης ἐπὶ κεφαλῆς τῆς δημοκρατικῆς κινήσεως καὶ κατέστη ὁ περιφημότερος ἀνὴρ τῆς Γαλλίας. Μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 2. δεκεμβρίου 1852 ἀπεσύρθη ὁλοτελῶς ἀπὸ τῆς πολιτικῆς παλαίστρας καὶ ἐπεδόθη ὁλοσχερῶς εἰς τὴν συγγραφὴν βιβλίων, ἧτις ὅμως δυστυχῶς, ἐνεκα τῆς δυσχεροῦς οικονομικῆς του θέσεως, κατήντησε κοινὴ καὶ βεβιασμένη πολυγραφία. Ἐκ τῶν ἀναριθμήτων ἔργων, ἅτινα μετὰ μεγάλης σπουδῆς συνέγραφεν κατὰ τοὺς τελευταίους ἐκείνου χρόνους, ἀξίαι ἰδιαίτερας μνείας εἶναι αἱ «Confidences». Τῷ 1867 ἔλαβεν ὁ Λαμαρτίνος παρὰ τοῦ δημοσίου ἰσόβιον σύνταξιν, ἀπέθανε δὲ τῇ 1. μαρτίου τοῦ ἔτους 1869.

ΠΩΣ ΚΑΤΑΡΤΙΖΕΤΑΙ Η ΚΛΕΙΩ.

(Συνέχεια.)

ΟΙΑΥΤΑΣ ἐπιστολάς λαμβάνομεν τρεῖς ἢ τετράκις τῆς ἐβδομάδος ἐκ τῶν τεσσάρων σημείων τοῦ ὀρίζοντος, πανταχόθεν ὅπου ὑπάρχουσιν Ἕλληνες καὶ ἀριθμοῦμεν ἐν αὐτοῖς συνδρομητάς. Εὐτυχῶς δὲν εἶνε πάσαι τοιαῦται, δὲν ἐμπερικλείουσιν πάσαι μορφήν, ἢ παράπονον ἢ ἀνυπομονησίαν, ἀλλὰ φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ εὐαρέστους εἰδήσεις, ὅτε μὲν μίαν ἐνθάρρυνσιν ἡθικὴν, ὅτε δὲ κατάλογον ὅλον ὀνομάτων, πόρισμα δραστηριωτάτης ἐνεργείας πρὸς διάδοσιν τῆς Κλειοῦς, ὅτε δὲ συνάλλαγμα ἀντιπροσωπεύον τὸ ἀντίτιμον δεκάδος συνδρομητῶν, ὅτε δὲ παρατήρησιν τινα ἀλλ' οὐχὶ μετ' ὀξυχόλου μεμψιμοιρίας ἐκφραζομένην, ἀλλ' ἀπορρέουσιν ἐξ ἀγάπης καὶ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸ φύλλον ἡμῶν, τὴν ὁποίαν ἀσπαζόμεθα ἀσμένως, καθ' ὅλοκληρίαν ἢ ἐν μέρει, ἂν πεισθῶμεν ὅτι εἶνε συντελεστικὴ εἰς ἐπίρρωσιν τοῦ ἔργου.

Ἄλλ' ἐκ τῆς ἐπιστολογραφίας ταύτης προκύπτει ἀριθλήως ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν φίλων ἡμῶν ἀγνοοῦσι πῶς προπαρασκευάζεται καὶ καταρτίζεται βαθμηδὸν ἡ Κλειώ. Φεῦ! δὲν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ τυπογραφείου ἔτοιμος, ὥς ἡ Παλλὰς πάνοπλος ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς· δέον νὰ κατεργάζεται κατὰ μικρὸν καὶ ἐπιμόχθως τὸν ἱστόν της ὥς ἡ ὑφάντρια τῶν τοίχων εἰς ἣν μετεμορφώθη ὑπὸ τῆς ἐξοργισθείσης Ἀθηνᾶς ἢ θυγάτηρ τοῦ Κολοφωνίου Ἰδμωνος, ἢ ὑπερήφανος Ἀράχνη. Τὴν μακρὰν καὶ περίπλοκον ταύτην ἐργασίαν θέλομεν ἀποπειραθῇ νὰ ἐκδέσσωμεν ἐνταῦθα· θὰ παραστήσωμεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν ὅλην τὴν ἀνέλιξιν τῆς Κλειοῦς, ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν τὸ φύλλον εὐρίσκεται εἰσέτι δίκην ἐμβροῦ ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ ἐκδότου καὶ τῶν συντακτῶν μέχρις ἐκείνης καθ' ἣν ὁ διανομεὺς ἐλκύει τὸν κωδωνίσκον τῆς οἰκίας καὶ παραδίδει αὐτὸ δροσερόν, παρθενικὸν ὑπὸ τὸ χάρτινον αὐτοῦ περίβλημα.

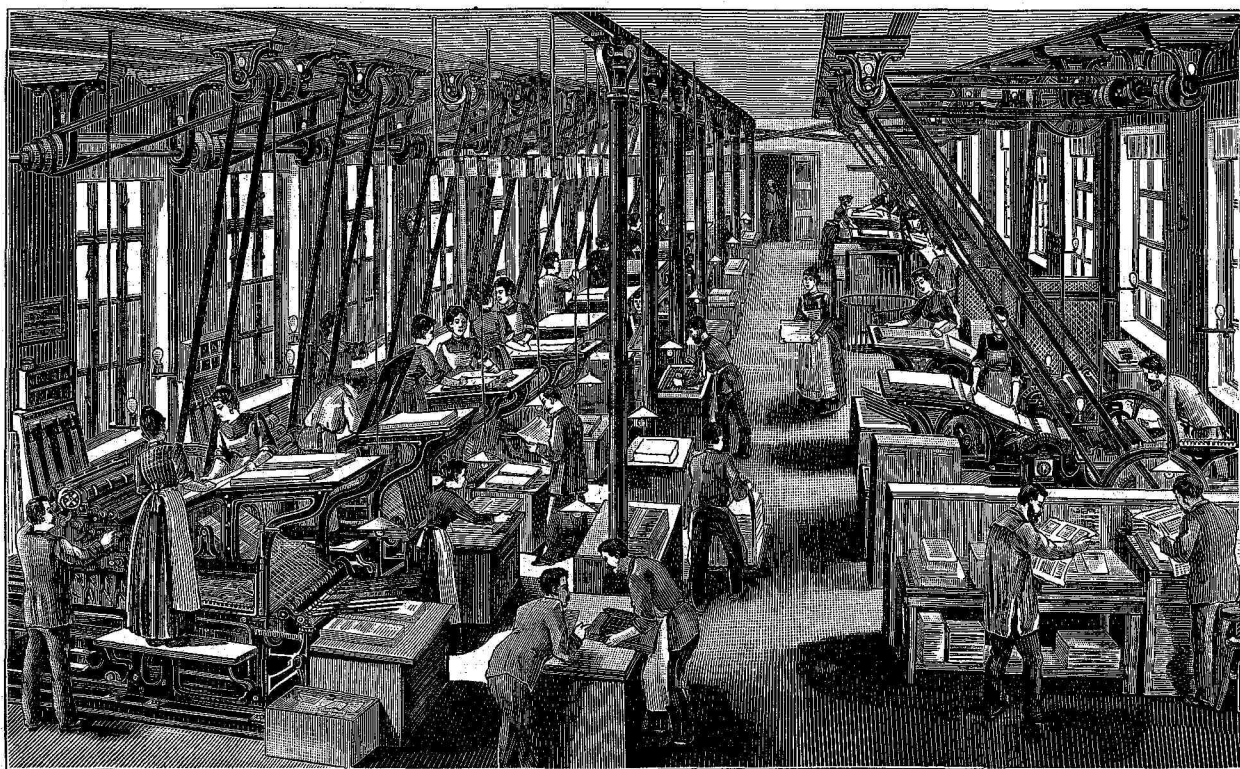
Καὶ ἐν πρώτοις ἂς ὀμιλήσωμεν περὶ ἐργασίας τινὸς μακρᾶς καὶ πολυπλόκου, ἧτις δὲν φαίνεται, οὐδὲ μαντεύεται ὑπὸ τῶν πλείστων ἀναγνωστῶν, ἀλλ' ἡ ὁποία

ἔχει σχέσιν πρὸς πᾶν περιοδικόν, οἷαν τὰ θεμέλια πρὸς πᾶν οἰκοδόμημα, ἅτινα ἐπίσης δὲν φαίνονται· περὶ τῆς ἐπιστολογραφίας. Ἀνεξαρτήτως τῆς ἀφορώσεως εἰς τὴν διαχείρισιν, ἧτις ὑφ' οὗς ὅρους ἐκδίδονται τὰ ἑλληνικὰ περιοδικὰ ἀποτελεῖ κολοσσιαίαν καὶ πολλάκις λίαν ἀνιάραν ἐργασίαν, ὥραι μακραὶ καταναλίσκονται καθ' ἐκάστην εἰς τὸ γράφειν καὶ στέλλειν ἐπιστολάς. Ὅτε μὲν πρὸς ἓνα δύο, τρεῖς συνεργάτας ἐν Ἀθήναις ἢ ἄλλαχού, ὅτε δὲ πρὸς δύο τρία τέσσαρα γερμανικὰ ἢ ἄλλα ἐκδοτικὰ καταστήματα περὶ παραχωρήσεως ξυλογραφικῶν ἐκμαγείων, ὅτε δὲ πρὸς διαφόρους πρὸς αἰτήσιν φωτογραφιῶν ἢ σημειώσεων διὰ τὰς ἐκάστοτε δημοσιευομένας προσωπογραφίας· πολλάκις διὰ τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα, τὸ μᾶλλον ἀσήμαντον, ἀπαιτοῦνται ἐπανειλημμέναι ἐπιστολαί, ἐνίοτε μακραὶ ὥς ἄρθρα ἀξιοῦντα νὰ ρίψωσι τὸ ὑπουργεῖον. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν περιορίζεται ἕως ἐδῶ· οὐχὶ μόνον τὸ ἐκπορευόμενον καταναλίσκει καιρὸν ἀλλὰ καὶ τὸ εἰσερχόμενον· κλείομεν καὶ στέλλομεν πολλὰς ἐπιστολάς, ἀλλὰ πόσας ἀνοίγομεν καὶ ἀναγινώσκομεν! Δις ἢ τρεῖς τῆς ἡμέρας ὁ διανομεὺς ἔρχεται κατάφορτος· ἂν μεταξὺ τῶν ἄδλων τοῦ Ἡρακλέους δὲν ἀναφέρεται τι ἔχον σχέσιν πρὸς τὰς ἐπιστολάς, μόνη αἰτία εἶνε ὅτι οὔτε ἡ γραφὴ ἦτο γνωστὴ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ οὔτε τὸ γραμματόσημον· ἂν ἐξαρέσωμεν τὰς ἐνδιαφερούσας ἐπιστολάς, πόσαι ἄλλαι διανύουσιν ἑκατοντάδας μιλίων ὅπως μᾶς διατυπώσωσιν μίαν θεωρίαν, ὅπως μᾶς διδάξωσι πῶς πρέπει νὰ ἐκδίδωμεν τὸ φύλλον ἡμῶν, ἢ μᾶς ψυθυρίσωσιν ἐν παράπονον! . . .

Ἴδου ἐπὶ παραδείγματι ἡ ἐπιστολὴ τῆς ἀξιολύτου δεσποινίδος Ἀννης Σ. Μ. Βεβαίως ἠθέλομεν ἀπαντήσῃ προθύμως εἰς τὴν αἰτησίαν της, ἀλλὰ τί μᾶς ἠρώτησε; ἡ ἐρώτησις της γεγραμμένη ἐπὶ τεμαχίου χάρτου, ἔχοντος διαστάσεις φύλλου σιγαροχάρτου, παρέπεσε· ἂν τοῦλάχιστον μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων τὰ ὅποια μᾶς γράφει ἔγραφε καὶ δύο λέξεις περὶ τῆς ἐρωτήσεώς της! ἀλλὰ

τίποτε· μετὰ τοῦ ἐπιστολίου της ἔχᾳθη καὶ ἡ πιθανότης τοῦ νὰ πραινωμεν τὴν καθ' ἡμῶν ὀργὴν της. Εἰς δὲ τὸν «τακτικὸν ἀναγνώστην τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ» μας, εἰς τὸν «συνάδελφον τοῦ Τάσσου καὶ τοῦ Κάμοενς» τὸν γνωρίζοντα τὴν γεῦσιν τῆς δάφνης διότι τὴν ἐμάσθησεν ὁ Πήγασός του, τί ν' ἀπαντήσωμεν; πόσοι τοιοῦτοι ἐρασταὶ ποιητικῆς δόξης, φρονούντες ὅτι ἡ ἀνθρωπότης θὰ πάθῃ μέγα δυστύχημα ἂν δὲν ἀκούσῃ τὴν μαγικὴν μελωδίαν τῆς λύρας των, δὲν βλέπουσι τὴν ὥραν πότε νὰ δημοσιεύσωσι τὸ στιχάριά των, καὶ γίνωσι διὰ μιᾶς ἀθάνατοι! Ἡ ποιητικὴ μεγαλοφυΐα ἔχει τι τὸ προφητικόν, ὁ δὲ ποιητὴς μας ὁμιλῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ του περὶ καλαθίων εἰς τὰ ὅποια ρίπτονται τὰ χειρόγραφα, ἐβύθιζε τὸ ἐμπεινευσμένον βλέμμα του εἰς τὰ σκοτεινὰ

σεις, καὶ ἡμῶν ἡ φιλοτιμία πρὸς ἄλλο τείνει ιδεῶδες· φρονοῦμεν ὅτι ἐν περιοδικόν, ἐνῷ συμμορφοῦται πρὸς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν καλαισθησίαν τοῦ κοινού εἰς ὃ ἀποτείνεται, ὀφείλει νὰ γίνηται συγχρόνως ὁδηγὸς αὐτῶν, καὶ νὰ μὴ ἀρκῆται εἰς τὸ νὰ συγκρατῇ ἢ ἐλκύῃ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδιαφέρον διὰ τοῦ ἀπλουστάτου τῶν μέσων, τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν κατωτέρων διανοητικῶν καὶ καλαισθητικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀναγνώστου. Τὸ λεχθὲν περὶ τοῦ ποιητοῦ ὅτι ἔχει *charge d'ames*, ὅτι ὑπέχει εὐθύνην, ἐφαρμόζεται πληρέστατα εἰς τὸ περιοδικόν· ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη, ἡ αὐστηρὰ ἐκλεκτικότης τῆς Κλειῦς, ἀλλ' ἐντεῦθεν προέρχεται καὶ ὁ μέγας κόπος, ὃν συνεπάγεται ὁ τοιοῦτος τοῦ φύλλου κάταρτισμός· οἰκογενειακά, καλλιτεχνικά, ἐπιστημονικά

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ.

βάθῃ τοῦ μέλλοντος . . . συγχρόνως ὅμως μᾶς ἀφίρει καὶ καιρὸν πολύτιμον.

Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἤδη κεῖται σωρεία χειρογράφων· πραγματεύονται περὶ παντός κλάδου τοῦ ἐπιστητοῦ, π. χ. πῶς δύναται τις νὰ εὐρίσκειται τὴν ἐσπέραν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νὰ ἐξυπνήσῃ τὴν πρῶϊαν εἰς τὸν οὐρανὸν (τὸ θέμα τοῦ συγγραφέως δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν πρὸς τὴν αὐτοκτονίαν ἢ τὸν Παράδεισον) περὶ τῆς ταμειυτικῆς θεωρίας τῶν μυῶν καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς τῶν μυῶν, περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ μαγειρικοῦ ἀλατος, τὸ ὅποιον περιέχουσι τὰ γυναικεῖα δάκρυα, περὶ τῶν λιπαστικῶν ιδιοτήτων τῶν ἐν τοῖς Κοινοβουλίοις ὕβρεων, καὶ περὶ ἄλλων ὁμοίων κοινωφελῶν ἀντικειμένων· ἐξάπαντος εἶνε ἔργα παρεγνωρισμένων λογίων! Ἄν σκοπὸς ἡμῶν ἦτο νὰ ἐκδώσωμεν ὅπως ὅπως ἐν τεύχος, ἥρκει ν' ἀπλώσωμεν μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν χειρογράφων τούτων καὶ νὰ εὕρωμεν ἄφρονον, πρωτότυπον ὕλην, ν' ἀνακηρυχθῶμεν δὲ καὶ προστάται τῆς φιλολογίας· ἀλλὰ καὶ οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἔχουσιν ἄλλας ἀπαιτή-

περιοδικὰ δύο τριῶν γλωσσῶν· πρέπει ν' ἀναδιφθῶσιν ἐπιμελῶς, ν' ἀναγνωσθῶσιν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καὶ νὰ ληφθῶσι σημειώσεις ποῖον ἐκ τῶν ἀναγινωσκομένων εἶνε ἄξιον μεταφράσεως, παραφράσεως, περιλήψεως, ἢ ἀπλῆς ἀναγραφῆς· πλὴν τῆς ὑλικῆς ἐργασίας τῆς συνισταμένης εἰς τὴν χειρόγραφον παραγωγὴν τοῦ δημοσιευομένου, ἀπαιτεῖται μακρὰ, ἀνιαρὰ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία, ἀόρατος εἰς τὸν ἀναγνώστην (καὶ ὁ ἀὴρ εἶνε ἀόρατος ἐν τούτοις ὅμως ὑπάρχει) στερουμένη αἰσθητικῆς παραστάσεως, ἐξωτερικοῦ ἔχρους, τούτου δ' ἔνεκα οὐδεὶς, πλὴν τῶν ἐκ πείρας γινώσκόντων· τὸ πρᾶγμα, μαντεύει ὅτι πρὸς τῷ κόπῳ καὶ τῷ χρόνῳ τῆς συγγραφῆς ἢ μεταφράσεως ἢ ἀπανθίσεως μιᾶς σελίδος ἐχρειάσθη τόση ἐπίπονος σκέψις καὶ ἔρευνα καὶ ἐλεγχος, καὶ ὅτι ἐνίοτε γραμμαὶ τινες δύναται ν' ἀντιπροσωπεύωσι ἐργασίαν ὥρων ὀλοκλήρων.

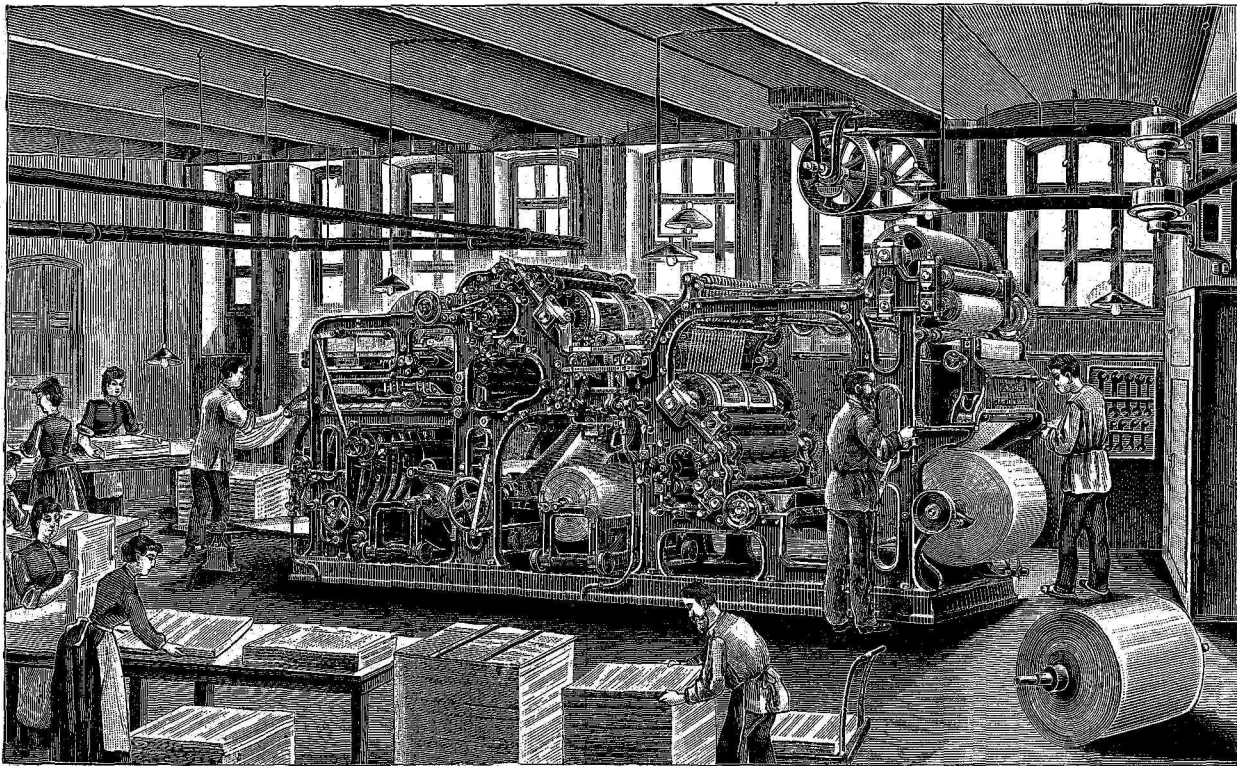
Μετὰ τῆς ἀφορώσης εἰς τὴν κυρίως σύνταξιν τοῦ φύλλου ἐργασίας συμβαδίζει ἡ καλλιτεχνικὴ, τούτεστι ἡ ἐκλογή ἢ προπαρασκευὴ εἰκόνων. Αἱ ἐν τοῖς καλλι-

τεχνικοῖς ἢ οἰκογενειακοῖς περιοδικοῖς δημοσιευόμεναι εἰκόνες εἶνε ἢ φωτογραφικὰ ἀποτυπώματα μεγάλων εἰκόνων ἢ πρωτότυποι συνθέσεις. Καὶ τὰς πρώτας καὶ τὰς δευτέρας κατεργάζεται ἡ ξυλογραφία ὅπως δημοσιευθῶσιν· ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ἡ ξυλογραφία εἶνε συμπλήρωσις τοῦ ἔργου τοῦ Γουτεμβέργου· ὅπως ἡ τυπογραφία διεσκόρπισε ἀνὰ τὴν ὑφήλιον τὸν σπόρον τῶν ἰδεῶν τὸν ἐν τισὶ μοναστηρίοις ἢ ἰδιωτικαῖς βιβλιοθήκαις ἐγκεκλεισμένον καὶ ἐπιμόχθως καὶ δαπανηρῶς μεταβιβαζόμενον ἀπὸ χειρογράφου εἰς χειρόγραφον, οὕτω καὶ ἡ ξυλογραφία διαδίδει ἀνὰ τὴν οἰκουμένην τὰ ὠραία ἔργα τῆς γραφικῆς καὶ τῆς πλαστικῆς· ἡ ζωγραφικὴ ὕστερεὶ κατὰ τοῦτο τῆς μουσικῆς καὶ τῆς φιλολογίας· ἐν μελοποίημα δύναται νὰ μουσουργηται ἐν τοῖς θεάτροις, ἐν

γῆς, ὧν τὴν φήμην τοῦ κάλλους διαωνίζει ἡ παράδοσις.

Ἡ ξυλογραφικὴ καὶ ἡ ἐπικουρὸς αὐτῆς γαλβανοπλαστικὴ ἀναπαράγουσι μετὰ θαυμαστῆς σήμερον τελειότητος τὰ ἐν τοῖς μουσείοις, ταῖς ἰδιωτικαῖς συλλογαῖς, ἢ τοῖς σπουδαστηρίοις τῶν καλλιτεχνῶν γραφικὰ ἔργα, τὰ δὲ περιοδικὰ εἰσάγουσιν αὐτὰ ὑπὸ πᾶσαν στέγην, εὐγενεστάτην καλαισθητικὴν ἀπόλαυσιν παρέχοντα εἰς χιλιάδας ἀναγνωστῶν καὶ διαφημίζοντα τὰ ὀνόματα τῶν καλλιτεχνῶν.

Τὸ μόνον πρὸς ξυλογραφίαν κατάλληλον ξύλον εἶνε ὁ πύξος, ἐνεκα τῆς ὁμοιομόρφου συστάσεως αὐτοῦ παρέχον πανταχοῦ εἰς τὴν σμίλιν τοῦ ξυλογράφου τὴν αὐτὴν ἀντίστασιν. Ὅλον σχεδὸν τὸ πρὸς τὰς ἀνάγκας

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ.

ταῖς αἰθούσαις, ἐν βιβλίον δύναται νὰ ἐκτυπωθῇ εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων, δύναται ν' ἀναγινώσκεται πανταχοῦ συγχρόνως, ὁ μουσικὸς ἢ ποιητὴς ἢ συγγραφεὺς ἀποτείνονται εἰς περιληπτικὸν κοινόν, ἢ δ' ἐκ τοῦ ἔργου τῶν ἀπόλαυσις εἶνε γενικὴ εἰ καὶ ἀκεραία δι' ἕκαστον, ὅπως τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὸ φωτίζει καὶ θερμαίνει πάντας, χωρὶς ἢ διασκόρπισις αὐτὴ νὰ σμικρύνῃ τὸ μερίδιόν τινος· ἀλλ' ὁ ζωγράφος παράγει ἐν μόνον ἔργον ἑκάστοτε, ἀτμητον, ἀδιαίρετον· ἂν ἀναρτηθῇ ἐντὸς μουσείου προσέρχονται εὐλαβῶς οἱ φιλότεχνοι καὶ ἀποθαυμάζουν αὐτό, ἀλλὰ μένει δεδουλευμένον ἐν μιᾷ πόλει, καὶ διὰ τοῦς μακρὰν εὐρισκομένους, τοὺς ἀμοιροῦντας χρόνου ἢ μέσων ὅπως διανύσωσι δεκάδας ἢ ἑκατοντάδας μιλίων τὸ καλλιτέχνημα εἶνε ὥς νὰ μὴ ὑπάρχῃ. Ὅταν ὅμως ἀποθησαυρισθῇ ζηλοτύπως ἐν τῇ σιγῇ αἰθούσῃ ἰδιωτικῆς συλλογῆς, τότε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὥς ἐντελὲς τεταμμένον· οἱ δ' ἔπαινοι τῶν ὀλίγων ἐπισκεπτομένων αὐτὰ φαίνονται ὥς ἀποτεινόμενοι εἰς ἔργα ἐξαφανισθέντα ἀπὸ προσώπου τῆς

τῆς ξυλογραφίας ἀπαιτούμενον ποσὸν τοῦ πύξου προέρχεται ἐκ τῶν παραλίων τῆς Μαύρης θαλάσσης ὅπου τὸ δένδρον ὑψοῦται τανυσίκλαδον καὶ ῥωμαλέον, ἔχον συνήθως περιφέρειαν κορμοῦ δεκαπέντε μέχρις εἰκοσι μέτρων. Τὸ ἔργον τοῦ ξυλογράφου συνίσταται εἰς τὸ ν' ἀναπαράγῃ ἐπὶ τῆς λεῖας ξυλίνης πλακὸς διὰ τῆς σμῖλης τὴν φωτογραφικὴν εἰκόνα καθ' ὅλα τὰ φωτεινὰ καὶ σκιερὰ αὐτῆς μέρη, βαδύτερον ἐγχαράττων τὰ φωτεινὰ καὶ προεξέχοντα, ἀφίνων τὰ μέλλοντα ὥς μέλανα νὰ φαίνωνται ἐπὶ τῆς εἰκόνης. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶνε κοπιωδεστάτη, διότι οἱ διάφοροι τόνοι καὶ αἱ βαθμιαῖαι ἀποχρώσεις τοῦ φωτεινοῦ καὶ σκieroῦ εἶνε λεπτεπίλεπτοι, ἀπαιτοῦσαι μακρὰν καὶ συντονωτάτην ἐργασίαν, πολλὰκις δὲ δυσδιάκριτοι, εἰς τὸν γυμνὸν ὀφθαλμόν· διὰ τοῦτο οἱ ξυλογράφοι μεταχειρίζονται συχνὰ φακοὺς.

Ἄλλ' ἡ ξυλογραφία ἄνευ τῆς εὐεργετικῆς βοηθείας τῆς γαλβανοπλαστικῆς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παράσχῃ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν καὶ ἐν γένει εἰς τὰ γράμματα τόσον μεγάλης ὑπηρεσίας. Εἰκὼν μεγέθους ὥς μιᾶς σελίδος

Η ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΗ.

Εἰκὼν ὑπὸ Otto Lingner.

τῆς Κλειοῦς ἀπαιτεῖ τεσσάρων μέχρι πέντε ἐβδομάδων σύντονον ἐργασίαν ἡσκημένου ζυλογράφου. Ἀλλὰ τὸ ζύλον τοῦ πύξου δὲν δύναται ν' ἀντίσχη εἰς πλείονας τῶν δεκαπέντε μέχρις εἴκοσι χιλιάδων ἐκτυπώσεων, διὰ τὰ ἔργα λοιπὸν τὰ δημοσιευόμενα εἰς πενταπλάσια ἢ δεκαπλάσια ἀντίτυπα ἔπρεπε νὰ κατασκευασθῶσι πέντε ἢ δέκα ζυλογραφήματα ἅτινα πλὴν τοῦ χρόνου, ὅστις εἶνε χρήσιμα κατὰ τὸ ἀγγλικὸν λόγιον, δ' ἀπῆλθον καὶ σημαντικωτάτην δαπάνην διότι ἐκάστη τοιαύτη ζυλογραφία στοιχίζει περὶ τὰ πεντακόσια ἢ ἑξακόσια φράγκα. Ἀλλ' ἡ γαλβανοπλαστικὴ προσέρχεται θεὸς ἐκ μηχανῆς, χρησιμοποιοῦσα τὴν δυναμοηλεκτρικὴν μηχανήν, τουτέστιν αὐτὴν ἐκείνην ἣτις παράγει τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς. Δὲν ἐνδιατρίβωμεν εἰς τεχνικὰς λεπτομερείας, αἵτινες καὶ ξηραὶ θὰ ἦσαν, ἴσως δὲ καὶ διὰ τὸ εἰδικὸν αὐτῶν εἰς πολλοὺς τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν ἀκατάληπτοι. Ἀρκεῖ μόνον νὰ εἰπῶμεν ὅτι τῆς ζυλογραφίας ἐντυπυμένης εἰς κηρόν, ἀποτελεῖται πιστότατον ἐκτύπωμα, ἐπὶ τῆς μήτρας δὲ ταύτης ἐφαρμόζεται διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ στρώμα χαλκοῦ. Τὸ οὕτω παραχθέν ἐκμαγεῖον εἶνε ἐντελέστατα ὅμοιον πρὸς τὴν ζυλογραφίαν. Οὐχὶ δὲ μόνον ἕκαστον αὐτῶν δύναται ν' ἀντίσχη εἰς ἑκατοστῶς χιλιάδων ἐκτυπώσεων ἄνευ βλάβης, ἀλλὰ διατηρουμένης σώας τῆς πολυτίμου ζυλογραφικῆς πλακός, δύνανται πολλὰ νὰ κατασκευασθῶσι ἐκμαγεῖα. Τοῦτο δὲ καὶ συμβαίνει, ἡ δὲ πώλησις ἐκμαγείων ἀποτελεῖ ἴδιον κλάσον ἐμπορίου τῶν μεγάλων ἐκδοτικῶν καταστημάτων. Ἄνευ τῆς τοιαύτης εὐχερείας ἡ ἐκδοσις εἰκονογραφημένων περιοδικῶν καὶ βιβλίων εἰς ἔθνη μὴ ἀριθμοῦντα πολλὰς χιλιάδας ἀναγνωστῶν θὰ ἦτο ἀδύνατος, ἢ θὰ ἦτο ἀτελεστάτη καὶ στοιχειώδης.

Ὁμιλήσαμεν περὶ χειρογράφων τῶν συντακτῶν καὶ συνεργατῶν, περὶ ζυλογραφῶν καὶ ἐκμαγείων, τῶρα εἶνε καιρὸς νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ περὶ τοῦ μέρους ὅπου χρησιμοποιοῦνται ταῦτα, ὅπου συντελεῖται ἡ αἰσθητὴ μορφή ὑπὸ τὴν ὁποίαν λαμβάνουσιν οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν τῆς Κλειῶς, περὶ τοῦ τυπογραφείου.

Τὸ τυπογραφεῖον ἐν ᾧ ἐκτυπῶνται τὰ περιοδικὰ ἡμῶν, ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν τμημάτων ὅπου ἐργάζονται πλῆθος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἡ δημοσιευομένη

εἰκὼν παριστάνει εὐρυτάτην αἰθουσαν, εἰς ἣν τὸ φῶς εἰσέρχεται ἅπλετον ἐκ τῶν μεγάλων παραθύρων, καὶ ἐν ἣ γίνεται ἡ στοιχειοθεσία. Πάντα ταῦτα τὰ ὑψηλὰ καὶ ἐπικλινῆ ἀναλόγια, τὰ εἰς πολλὰ μικρὰ τετράπλευρα διαιρούμενα, ὡς καὶ οἱ ὑπ' αὐτὰ σύρται, περιέχουσι τυπογραφικὰ στοιχεῖα. Ἐν τοιαύταις θήκαις κεῖνται ἀκίνητα, ἄψυχα τὰ ἐκ μολύβδου γράμματα, τὰ ὅποια διασκορπίζουσιν ἀνὰ τὴν ὑψηλίον καδ' ἐκάστην τὰς ἐπιστημονικὰς ἐφευρέσεις, τὰς ιδέας τῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν, τὰς σκέψεις τῆς πολιτικῆς, πᾶν ὅτι διανοεῖται ἢ πράττει ἡ ἀνθρωπότης. Αὐτοῦ κοιμῶνται τὰ λεπτὰ μολύβδινα τεμάχια, ἅτινα συνεγείρουσι καὶ συνταράττουσιν ἐνίοτε ὀλοκλήρους λαοὺς, καὶ τὰ ὅποια καθίστανται πολλάκις φοβερώτερα τῶν μολυβδίνων σφαιρῶν. Ἐκ τῶν τετραγωνιδίων ἐκείνων εἶνε δυνατόν νὰ σπᾶσῃ καταιγίς· διότι τὰ στοιχεῖα ταῦτα συντιθέμενα καὶ τυπούμενα δύνανται νὰ μεταδώσωσιν ὡς πυρκαϊὰν τὰ ἐντονώτερα αἰσθήματα τῶν ψυχῶν, τὸν ἐνδουσιασμόν, τὴν ὀργήν, τὴν ἀγανάκτησιν. Πολλὰ ἔθνη, καὶ τὸ ἰδικόν μας πρῶτον ὅλων, πρὶν ἀρπάσουν τὸ ὅπλον πρὸς διεκδίκησιν τῆς ἐλευθερίας των, ἔρριψαν ἐπὶ ἐνὸς τεμαχίου χάρτου τὸν πόνον των καὶ τὴν ἐπικλησίαν των! . . .

Τάξις καὶ ἐργασία ἐπικρατεῖ ἐνταῦθα· πληθὺς στοιχειοθετῶν μετ' ἐκείνην ἀνὰ χεῖρας λαμβάνουσι μετ' εὐκολίας, ἣν ἡ ἑξὶς καθιστᾷ ἐκπληκτικὴν, ἐν πρὸς ἐν τὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα, ἀφ' οὗ δὲ στοιχειοθετήσωσι γραμμάς τινας μεταφέρουσιν αὐτὰς ἐπὶ πλακὸς ὅπου ἔπειτα θὰ προστεθῶσι καὶ ἄλλαι ὅπως ἀποτελέσωσι σελίδας· στοιχειοθετεῖται τινὲς ἔχοντες πρὸ αὐτῶν δυσανάγνωστα χειρόγραφα, μεμνημοιοῦσι κατὰ μόναν κατὰ τῶν κακογράφων, τῶν ἐχθρῶν τούτων τῶν ὀφθαλμῶν· ἄλλοι παρέκει διαλύουσι τὰς σελίδας τυπωθέντος ἔργου, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἄλλοι ὑπάλληλοι ἐπλυναν διὰ ποτάσης καὶ ἐκαθάρισαν αὐτὰς ἐκ τῆς μελάνης· τὰ στοιχεῖα ἐπανευρίσκουσι πάλιν τὰ οἰκία των· ἄλλοι ἐτοιμάζουσι τὰς σελίδας ἔργου μέλλοντος νὰ τεθῇ ὑπὸ τὰ πιεστήρια· ἄλλοι διορθοῦσι τυπογραφικὰ δοκίμια. Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἡ δραστηριότης εἶνε σιωπηλὴ. Ἀλλὰ τῶρα θὰ μεταβῶμεν εἰς ἄλλην αἰθουσαν, ἔχουσαν ἀλλοίαν φυσιογνωμίαν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΕΡΕΥΝΑΙ.

 ΠΙ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἀχιλλέως, ἣν περιγράφει ὁ Ὅμηρος ἐν τῷ 18ῳ βιβλίῳ τῆς Ἰλιάδος, ἦσαν ἐξωγραφημένα ἡ γῆ, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ θάλασσα. Ἡ γῆ, κατὰ τὰς τότε ἐπικρατούσας ιδέας, ἦτο στρογγύλη καὶ ἐπίπεδος, ὡς δίσκος, καὶ περιεκλύζετο κύκλῳ ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ. Ὁ οὐρανὸς ἐστήριζετο ὡς μετάλλινος θόλος ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων. Ἡ κορυφή του ἦτο ὑπεράνω τοῦ ὅρους Ὀλύμπου, θὰ ἠδύνατό τις δὲ νὰ τὸν ἐγγίῃ, ἂν τὰ ὄρη Ὅσσα καὶ Πήλιον ἐπέκειντο ἐπ' ἀλλήλων. Ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ τούτου ὤχετο καδ' ἐκάστην ἐν λαμπούσῃ ἀμάξῃ ὁ θεὸς Ἥλιος καὶ ἐπέστρεφε κατὰ τὴν νύκτα εἰς τὴν κατοικίαν του πρὸς δυσμὰς, πλέων ἐν θαυμασίῳ τινὶ πλοίῳ.

Ἀλλὰ προϊὼντος τοῦ χρόνου ἤρχισε νὰ εὐρύνεται ὁ ὀρίζων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ γῆ ἐγένετο μεγαλη-

τέρα καὶ εὐρυνομένων τὸ ὅριον αὐτῆς ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ καὶ τὸ σύστημα τῶν θεῶν. Ὁ Ἀναξαγόρας ἐδίδασκε κατὰ τὴν τετάρτην πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα ὅτι ὁ ἥλιος δὲν εἶνε θεὸς ἀλλὰ πεπυρακτωμένος μετεωρίτης λίθος, οὐχ ἦττον ὅμως ὁ φιλόσοφος οὗτος ἐνέμενεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πίστει ὅτι ἡ γῆ εἶνε ἐπίπεδος καὶ στρογγύλη ἦτοι δισκοειδής, τὴν δὲ θεωρίαν τοῦ ταύτην ἐδίδασκεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο καὶ οἱ μετέπειτα τοσοῦτον ἐνδοξοὶ γενόμενοι ἄνδρες, ὁ Περικλῆς, ὁ Εὐριπίδης καὶ ὁ Θουκυδίδης. Καὶ αὐτὸς ὁ πολλὰς χώρας περιηγηθεὶς Ἡρόδοτος ἐδεῶρει τὴν γῆν ὡς δισκοειδῆ καὶ ὀλίγον τι κοίλῃν πρὸς τὸ μέρος τῆς μεσογείου θαλάσσης. Ὁ δὲ ἥλιος ἦτο κατὰ τὴν γνώμην του ὑποταγῆς εἰς τοὺς ἀνέμους καὶ ἠδύνατο ὑπὸ σφοδρῶν ἀνεμοστροφίλων νὰ ἐκτραπῇ ἐκ